

Küresel Rekabet Gücü Boyutunda AB Ülkeleri İle Türkiye'nin Karşılaştırmalı Analizi

Mustafa Cem KIRANKABEŞ*

Özet: Rekabet kavramı iktisat literatüründe her zaman önemli bir yere sahip olmuştur. Ticaret ve sermaye hareketlerinin serbestleşmesi neticesinde küresel rekabet her geçen gün artmaktadır. Çalışmamızda ilk olarak iktisat okullarının rekabet kavramına bakışları değerlendirilecek ve rekabet gücü analizleri üzerinde durulacaktır. İlerleyen bölümlerde küresel rekabet gücü konusunda dünya üzerinde genel kabul görmüş iki kurum üzerinde durulacak ve Dünya Ekonomik Forumunun yayınlamış olduğu küresel rekabet gücü indeksleri doğrultusunda AB ülkeleri ve aday ülkeler ile ülkemizin Küresel Rekabet Gücü göreceli olarak karşılaştırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Küresel Rekabet, Avrupa Birliği, Dünya Ekonomik Forumu, Küresel Rekabet Raporu, Gelişim Rekabet İndeksi

Comparison With EU Countries and Turkey In Terms of The Global Competitiveness

Abstract: The concept of competitiveness have always important asset in economic literature. Because of the commercial and financial liberalization Global competitiveness is increasing day by day. First of all we will deal with evaluation of schools on the competitiveness concept then we will touch on the global competitiveness analyze in our essay In the following chapter we will mention two institution which are generally accepted as a expert in the global dimension and we will compare our country with EU members and enlargement economies through the Global Competitiveness Report.

Keywords: Global Competitiveness, European Union, World Economic Forum, Global Competitiveness Report, Growth Competitiveness Index

İKTİSAT OKULLARININ REKABET KAVRAMINA BAKIŞI

Uluslararası ölçekte rekabet gücünün argümanları ilk olarak Smith ve Ricardo tarafından literatüre katılan teorilerle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Smith tarafından ortaya atılan mutlak üstünlük teorisinde kendilerinin üretilmediği veya diğer ülkelere göre daha pahalıya ürettiği oldukları ürünleri ithal ederek, bir ülkenin nasıl avantajlı bir konuma gelebileceği konusu ele alınmaktadır. Ricardo tarafından literatüre kazandırılan karşılaştırmalı üstünlük teorisine göre ise, diğerlerine göre bütün sektörlerde mutlak üstünlüğe sahip olan bir ülkenin sadece karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu ürünlerde uzmanlaşarak, uluslar arası rekabette nasıl avantajlı konuma gelebileceği açıklanmaya çalışılmaktadır (Kibritçioğlu, 1996)

* Dr. ,T.C. Balıkesir Üniversitesi, Bandırma Meslek Yüksek Okulu.

Rekabet kavramı iktisat düşüncesinde her zaman merkezi bir öneme sahip olmuştur. İktisat kuramının temel taşlarından biri olan ve birçok iktisadi teorinin özünü oluşturan rekabet kavramının tanımlanması üzerinde iktisatçılar kesin bir fikir birliğine varamamışlardır. Bu bölümde rekabet politikalarının daha iyi anlaşılabilmesi için, iktisat literatüründe rekabet kavramına yüklenen anlamlar ele alınmaya çalışılacaktır.

Klasik Görüş

Klasik iktisat anlayışı, rekabete dayalı (serbest) ticaretin ekonomik ve sosyal maliyetleri olacağı gerekçesiyle ticarete devlet müdahalesini (korumacılığı) savunan Merkantilizme karşı ileri sürülen bir yaklaşımdır. Merkantilizmin devleti ve tüccarı ön planda tutup bireysel özgürlüklere önem vermeyen yaklaşımının aksine Klasik iktisat anlayışı refahın artırılmasını sağlayan unsurun üretim artışı olduğunu ve bireylerin mutluluk ve refahının önemli olduğunu kabul eder. Ülkeler kendilerini serbest dış ticarete açtıkları ölçüde zenginleşirler.

Rekabete dayalı bu sistem dışarıdan hiçbir müdahale olmadığında en iyi duruma gelir. Klasik iktisat anlayışı, bu çerçevede, bireysel toplumsal refahı artıran rekabete olumlu ve olmazsa olmaz bir anlam yükler. Görülmez el kuramı, tam rekabeti ekonomik etkinliğin en önemli unsurlarından biri olarak kabul eder (Aktan ve Vural, 2004). Klasik iktisatçılar, rekabet kavramı üzerinde durmamış ancak varlığı sezgi yolu ile algılanan bir kavram olarak ele almışlardır (Aktaş, 2003).

Neo-Klasik Görüş

Klasik iktisat anlayışı, rekabeti piyasayı meydana getiren ve kaynakların etkin kullanımını otomatik olarak sağlayan bir süreç olarak algılarken bu anlayışın devamı niteliğinde olan Neo-Klasik İktisat anlayışı rekabeti piyasa yapısı olarak ele alır.

Rekabetin piyasa yapısı olarak ele alınması yalnızca fiyat rekabetinin ele alınmasına yol açmıştır. Bu nedenle ürün ve üretim süreçlerindeki teknolojik değişiklikler ve yenilikler rekabet sürecinden dışlanmış ve rekabet statik bir yapı olarak öngörülmüştür. Neo-Klasik anlayışa göre rekabeti belirleyen temel unsur piyasadaki firma sayısıdır. Eğer piyasada tek bir firma varsa rekabet söz konusu değildir ve tekel söz konusudur. Piyasadaki firma sayısı sınırlı sayıda ise aksak rekabet piyasasından bahsedilir. Herhangi bir firmanın, tek başına, piyasa üzerinde etkili olmaması koşuluyla piyasada çok sayıda firma varlığını sürdürebiliyor ise, ancak o zaman, tam rekabet mevcuttur (Aktan ve Vural, 2004).

Rekabetin, klasik iktisattaki fiyatı belirleme işlevi, Neo-Klasik iktisatta kaybolmuştur. Neo-Klasik anlayışta, firmalar piyasa fiyatını etkileyememekle birlikte, piyasa fiyatını veri olarak aldıklarından Neo-Klasik tam rekabet piyasasında kuramsal olarak rekabetin bulunmadığı söylenebilir. Zira tam rekabet varsayımlarının olduğu bir piyasada;

- Fiyat tek olduğu için fiyat rekabeti,
- Mallar homojen olduğu için kalite (mal farklılaştırılması) rekabeti,
- Olup bitenden herkes haberdar olabildiği için, reklâm yoluyla rekabetin oluşması mümkün değildir (Aktaş, 2003).

Fonksiyonel Rekabet Yaklaşımı

Fonksiyonel rekabet anlayışı rekabeti dinamik bir süreç olarak ele alır. Bu rekabet sürecinde yenilik-icadlar ve farklılaşma yoluyla rakiplerine üstünlük sağlayan dinamik girişimcilerle onları takip etmeye çalışan rakipleri arasında sürekli bir rekabet söz konusu olur. Rekabeti dinamikleştiren teknik-ekonomik değişim ve yeniliklerin ortaya çıkabilmesi için aksak piyasa koşullarının var olması gerekir. Rakiplerin yenilikçi girişimcileri takip etme yönünde uyarılabilmesi ve yenilik ve icadların tekrar tekrar üretilmesi açısından yenilik ve icatta bulunan girişimcilerin aşırı karlar elde etmelerine ve böylece yeni icadları destekleyecek fonlara geçici bir süre için sahip olmasını sağlayacak monopol, oligopol gibi piyasa aksaklıklarına katlanılması zorunludur (Erkan ve Tatlıgil, 1990).

Endüstriyel organizasyon teorisi bu yaklaşımın geliştirilmesi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu teoriye göre, rekabet ekonomik gelişmeye yol açtığı ölçüde pratik uygulanabilir bir rekabettir ve etkindir. Bu nedenle fonksiyonel rekabet yaklaşımı rekabetçi davranışı olumlu yönde etkileyen piyasa yapılarına ve rekabetçi sayılan davranış biçimlerine müdahale edilmemesi gerektiğini savunmaktadır (Aktan ve Vural, 2004).

Karl Marx'ın Rekabet Yaklaşımı

Karl Marx, rekabet fikrini ve rekabet etme olgusunu, özgür insanların tüketim ve değiş-tokuş aşamalarında artı değerlerinin sömürülmesine yol açtığı gerekçesiyle reddeder. Marx'ın yaklaşımında rekabet iki farklı boyuta sahiptir: (1) Rekabet sermayeye dayalı üretim tarzının ortaya çıkma sürecinde önemli bir role sahip olan negatif bir güçtür. Bu süreç köylüyü ve zanaatkârı üretim araçları mülkiyetinden yoksun bırakarak onları emeğinden başka satacak hiçbir şeyi olmaz hale getirir ve böylece sömürür. Bu anlamdaki rekabet, ulusal düzeyde localar ve yurt içi tarifelerle; uluslararası alanda ise ambargolar ve diğer korumacı politikalarla engellenir. (2) Rekabet, emek üzerinde tam bir kontrole sahip olan sermayenin, üretim

düzenlemesinde belirleyici olduğu kapitalist üretim tarzının yeniden üretilmesi ve gelişmesine yol açan bir süreçtir.

Özetle kapitalistler arasındaki rekabet ile farklı sosyal sınıflar arasındaki çatışma insanın sömürülmesi ve özgürlüğünün ortadan kaldırılması anlamına gelen bir süreç ve üretim tarzına (kapitalist üretim tarzı) yol açtığı için Marx rekabet kavramına olumsuz yönde bir anlam yükler (Aktan ve Vural, 2004).

Avusturya İktisat Okulunun Rekabet Yaklaşımı

Avusturya İktisat Okulu, rekabeti bir piyasa yapısı olarak gören ve statik olarak analiz eden modern neo-klasik teoriyi en çok eleştiren yaklaşımlardan biridir. Bu yaklaşımı savunanlar arasında Carl Menger, Ludvig von Mises ve Friederick Hayek gibi iktisatçılar vardır. Avusturya Okulu özellikle 1980'li yıllarda serbest piyasa ekonomisinin yeniden gündeme gelmesiyle tekrar gözde olmuştur. Aralarında farklılık olmasına rağmen, Avusturya okulu mensupları temelde bireyciliği, insanların bilgilerinin tam olmayacağını, ekonomik süreçlerin karmaşıklığını vurgulayarak, devlet müdahalesine karşı serbest piyasanın üstünlüğünü savunmaktadırlar (Aktaş, 2003).

Avusturya iktisat okuluna göre rekabet, kişileri ekonomik özgürlüğe ulaştıran ve iktisadi tercihlerini gerçekleştirmeye olanak tanıyan dinamik bir süreçtir. Rekabetin ortaya çıkabilmesi için ekonomik birimlerin davranış ve kararlarında özgür olmalarının yanı sıra bu özgürlüklerini kullanma irade ve isteğine de sahip olmaları gereklidir. Rekabet özgürlüğü var ise, girişimcilerin yeteneklerine bağlı olmak koşuluyla, daima iyi ekonomik sonuçlar elde edildiği varsayımı altında, pratik rekabet anlayışının teknik-ekonomik gelişme ile rekabet özgürlüğü arasında var olduğunu öne sürdüğü çelişkinin ortaya çıkamayacağı kabul edilir. Başka bir ifadeyle rekabetteki özgürlük ne kadar artarsa o ölçüde iyi ekonomik performansla ulaşılır. Ancak, özgürlük alanı başkalarının aleyhine genişletilemez. Bu nedenle, doğal tekel fiyatları gibi rekabeti engelleyen her türlü davranışın ise rekabet hukuku yoluyla önlenmesi amaçlanır (Aktan ve Vural, 2004).

Schumpeteryan Rekabet

Schumpeter, kapitalizmin asli unsuru olarak yaratıcı yıkım (creative destruction)'ın dinamik sürecini göstermiştir. Bu süreçte rekabetin itici gücünü büyük firmalar oluşturmakta; gelişmenin itici gücünü ise yeni üretim teknikleri, ulaştırmada sağlanan yenilikler, yeni pazarların keşfi, yeni tüketici tercihlerini oluşturma, yeni organizasyonlar, yeni ürünlerin gelişmesini sağlayan teknik değişimler oluşturmaktadır.

Schumpeter'e göre rekabet kalite rekabetidir ve firmalar daha iyi, daha yeni ve daha kaliteli mal ve hizmet üreterek, rakiplerine üstünlük sağlarlar. Scumpeter, yeni ve daha kaliteli ürünlerin, yeni teknoloji ve üretim süreçlerinin eskilerini daima ortadan kaldırdığı/kaldırabildiği dinamik bir rekabet ortamı var sayar. Uzun vadede rekabetçi üstünlüğe ve bu üstünlüğü sürdürme potansiyeline sahip olan firmalar diğerlerine kıyasla yaratıcılık, yenilik ve icatta bulunma yeteneği daha fazla olan firmalardır. Yenilik ve icatta başarılı olan firmalar icatların gerçekleşmesi ile yeni ürünlerinin taklit edilmesi arasında geçen süre ile fikri mülkiyet haklarının korunması mevzuatının kendilerine tanıdığı süre kadar diğer firmaların rekabetinden korunacaklar ve böylece geçici bir tekel pozisyonu elde edeceklerdir. Bu pozisyon ilgili firmanın yeni bir icat yada yenilikte bulunması için gereken maliyetleri karşılayacak karlılığa ulaşmasının yol açacaktır. Firma tekeli pozisyonunun sürekli icat ve yenilikte bulunarak sürdürebilir yada diğer firmalar yenilik-icat sürecinde daha başarılı olarak tekelci pozisyona sahip firmanın pozisyonunu sona erdirebilir.

Özetle, Schumpeterci anlayış, rekabetçi sürecin sürekli yenilik ve icatlar yapmak ve bu yenilik-icatların sayesinde meydana gelen geçici tekelleri tahrip etmekten ibaret bir süreç olduğunu ileri sürer. Ancak bu tahribat daha üstün, kaliteli ve yeni ürün ile üretim süreçlerini ortaya çıkardığı için yaratıcı bir tahribattır (Aktan ve Vural, 2004).

Yarışmacı Piyasa Teorisi

Klasik yaklaşımın, eksik rekabet teorileri karşısında yeniden güçlenmesiyle özellikle 1980'lerde ortaya atılan yarışmacı piyasa (contestable markets) modeli, Adam Smith'in çok sayıda küçük ve güçsüz aktörler dünyasının "görünmez el"inin, az sayıda büyük firmanın olduğu günümüz dünyasında da geçerli olduğunu iddia etmektedir. Bu teoriye göre, piyasaya giriş ve çıkışlar serbest olduğu sürece, piyasada tek bir firma dahi olsa fiyat-maliyet ilişkisi bozulamaz. Çünkü hiçbir firmanın, güçlü bir potansiyel rekabet baskısı altında fiyatları maliyetlerden koparma gücü yoktur. Tekel veya oligopol olan firmalar en etkin firmalardır; zira öyle olmasalardı varlıklarını sürdüremezlerdi. Bu nedenle, firmaların büyüklükleri ya da sahip oldukları pazar güçleri herhangi bir olumsuzluk kaynağı değildir (Aktaş, 2003).

Yarışmacı piyasa teorisi, etkin kaynak dağılımı mekanizması olarak refah iktisadı veya kamu politikaları açısından, vurguyu gerçek rekabetten ziyade potansiyel rekabet üzerine yaptığı için önem taşımaktadır. Bu piyasaların olabilmesi için piyasalara girişlerde yasal engeller kaldırılmalı, bilgi akışı ve hesaplama kalitesi yükseltilmeli, etkili ikinci el varlık piyasaları geliştirilmelidir (Yanık, 2003).

REKABET GÜCÜ ANALİZİ

Genel olarak rekabet gücü, firmaların, endüstrinin, bölgenin, ülkenin ya da birliklerin (AB, NAFTA gibi) küresel rekabette görelî olarak daha yüksek gelir ve istihdam seviyesindeki üretim gücü olarak tanımlanabilir. Diğer bir deyişle bir ülkenin, ürettiği mallarda diğer ülkelerin malları ile fiyat, kalite, tasarım, güvenilirlik ve zamanında teslim gibi unsurlarda yarışabilir düzeyde olması anlamında gelmektedir (Demir, 2001).

Küreselleşen dünyada uluslararası rekabetin giderek önem kazandığı görülmektedir. Ticaret ve sermaye hareketlerinin serbestleşmesi neticesinde uluslararası rekabet artmıştır (Alavi, 1990). Günümüzde rekabet gücü (competitiveness) uluslararası alanda başarının ve yüksek performansın en önemli göstergesi olmuştur. Rekabet gücü yüksek ülkelerin refah düzeylerinin de daha hızlı artma eğiliminde olduğu görülmektedir (Yalın Enstitü Derneği, 2006)

Rekabet gücünü, etkileyen çok sayıda mikro ve makro faktörden söz etmek mümkündür. Enerji, ham madde, işçilik ücretlerinden yer seçimine, personel ve finansman temin politikalarından pazarlama ve reklâm stratejilerine kadar işletme düzeyinde birçok unsur rekabet gücünü artırıp azaltacaktır. Genel ekonomik konjonktür, siyasal istikrar, mali mevzuat, sosyal güvenlik sistemi, eğitim, sağlık, istihdam durumları ile döviz kurları, gümrük mevzuatı, ulaştırma, bankacılık, uluslararası gelişmeler gibi makro düzeydeki çok sayıda etkenin de rekabeti etkileyeceği açıktır (Kaldırımcı, 2003).

Rekabet gücü (competitiveness) kavramı genel olarak literatürde; firma, endüstri ve uluslararası düzeyde olmak üzere üç farklı düzeyde ele alınmakta ve tanımlanmaya çalışılmaktadır. (Kesbiç ve Ürüt, 2004)

Firma Düzeyinde Rekabet Gücü

Bir ülkenin rekabet gücü çeşitli faktörlerin etkisi altındadır. Porter'a göre, uluslararası rekabet gücünün en temel belirleyicisi firmaların sahip olduğu rekabet gücüdür (Porter, 1990). Firma düzeyinde rekabet gücü, yüksek kalitede ve düşük maliyette üretim yapma yeteneğidir. Hammer ve Champy firmaların rekabet güçlerini artırabilmek için verimli, maliyet düşürücü ve kaliteli üretim yapmaları gerektiğini belirtmektedirler (Hammer ve Champy, 1993). Firma düzeyinde rekabet etkenlerinin en önemlileri kalite, maliyet ve fiyattır. Maliyet etkenlerini işgücü maliyeti, sermaye maliyeti, ithalat maliyeti, vergi maliyeti, sosyal güvenlik maliyeti olarak sıralayabiliriz. Ayrıca, verimlilik, organizasyon ve yönetim yapısı, kaynakların etkin kullanımı, yenilikçilik ve yaratıcılık da rekabet gücünü belirleyen firma içi etkenlerdir (Tewari ve Goebel, 2002).

Rekabet gücünün artırılması için firmalar temel performans göstergelerini iyileştirmelidirler. Performans göstergeleri belirlenen stratejiler ve kararlı uygulamalarla iyileştirilebilir. Firmalar değişimi yönetebilmelidirler. Değişim yönetimi, firmada yapı, sistem, süreç ve uygulama politikalarında hızlı ve radikal yeniden tasarım ve değişiklikler yapılarak performansın yükseltilmesini amaçlayan bir yönetim tekniğidir (Strassmann, 1995).

Endüstriyel Rekabet Gücü

Endüstri, aynı veya birbiri ile ilişkili mal ve hizmetleri üreten firmalar topluluğu olarak tanımlanmaktadır (Demsetz, 1997). Endüstriyel rekabet gücü ise bir endüstrinin rakiplerine eşit ya da daha üst düzeyde bir verimlilik düzeyine ulaşması ve bu düzeyi sürdürme yeteneği ya da rakiplerine kıyasla eşit ya da daha düşük maliyette ürün üretme veya satma yeteneğidir (Aktan ve Vural, 2004).

Başka bir ifadeyle, endüstri düzeyinde rekabet gücü, bir sanayinin rakiplerine eşit ya da daha üst düzeyde bir verimlilik düzeyinde uluslararası piyasanın gereklerine uygun mal ve hizmet üretebilme ve daha düşük maliyetlerle uluslararası piyasaların standart ve taleplerine uygun mal ve hizmetleri üretebilmesini sağlayan icat ve yenilikleri gerçekleştirme yeteneğidir (Asian Development Bank, 2004).

Uluslararası Rekabet Gücü

Bir ülkenin, serbest ve adil piyasa koşulları altında, bir yandan uzun vadede halkının reel gelirini artırırken; öte yandan, uluslararası piyasaların koşullarına ve standartlarına uygun mal ve hizmetleri üretebilme yeteneğidir (Aktan ve Vural, 2004).

Uluslararası rekabet gücünün artırılması, üstün bir verimlilik performansına ve yüksek reel ücretlere sahip olan iktisadi faaliyetlere ülke kaynaklarının yönlendirilmesi yeteneğine bağlıdır. Rekabet gücü, sadece dışarıya mal satma ve dış ticaret dengesini sağlama yeteneği değildir; bunun yanı sıra bir ülkenin gelir ve istihdam düzeyini artırabilme ve yaşam kalitesinde kabul edilebilir ve sürekli artışlar sağlayabilme ve uluslararası pazarlardaki payını artırabilme yeteneğidir (Aktan ve Vural, 2004).

Halen dünyada ülkelerin rekabet edebilirlik (competitiveness) yönünden konumlarını ölçen iki tanınmış kuruluş bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Uluslararası Yönetim Geliştirme Enstitüsü (International Institute for Management Development: IMD) adlı kuruluş. İkincisi ise tüm dünyada ünlü Davos toplantılarını organize eden Dünya Ekonomik Forumu'dur (World Economic Forum: WEF). Her iki kuruluşun da küresel rekabet gücü

üzerine yayınladıkları araştırmaların bilimsel bir temele dayandığı genel olarak kabul edilmektedir.

IMD (Uluslararası Yönetim Geliştirme Merkezi) Küresel Rekabet Gücü Araştırması

Merkezi İsviçre'nin Lozan kentinde bulunan Uluslararası Yönetim Geliştirme Merkezi (International Institute for Management Development-IMD) 1989'dan beri her yıl Dünya Rekabet Yıllığı (World Competitiveness Yearbook) adıyla bir rapor yayınlamaktadır. IMD'ye göre rekabet gücü büyük ölçüde bir ülkenin sürdürülebilir bir şekilde katma değer üretmesini sağlayan bir ortam oluşturması yeteneğine dayanır. IMD'ye göre, firmaların rekabet gücünü birebir ölçmek olanağı olmadığından rekabet gücünü etkileyen faktörler belirlenir ve ölçülür.

IMD şirketlerin rekabet edebilmelerini sağlayan çevre koşullarını oluşturabilme ve sürdürülebilirlik düzeylerine göre ülkeleri analiz eder ve bu analiz sonuçlarına göre ülkeleri sıralar. Buna göre küresel rekabet gücü büyük ölçüde ülkenin sürdürülebilir bir şekilde katma değer üretmesini sağlayan ortam oluşturması yeteneğine dayanır. IMD'ye göre ülkelerin rekabet güçleri sadece GSYİH ve verimlilik düzeyleri değerlendirilerek ölçülemez çünkü şirketler aynı zamanda ülkelerin içinde buldukları politik, sosyal ve kültürel durumlarla da başa çıkmak zorundadırlar. Bundan dolayı ülkeler şirketlerin rekabet edebilirliklerini sağlayacak en etkin yapısal, kurumsal düzenlemeleri ve politik çevreyi sağlamak zorundadırlar.

Uluslararası Yönetim Geliştirme Merkezinin hazırlamış olduğu Dünya Rekabet Yıllığında 2006 yılı için 61 ülke ve ekonomik birlik değerlendirme kapsamına alınmıştır. 2006 yılı için ilk üç sırayı Amerika Birleşik Devleti, Hong Kong ve Singapur almaktadır. Ülkemiz 2006 indeksinde toplam 61 ülke ve ekonomik topluluk arasında 51'nci sıradadır. Türkiye 2005 yılında 48'inci sırada yer almaktaydı (<http://www02.imd.ch/wcc/>, 06.05.2006).

WEF (Dünya Ekonomik Forumu) Küresel Rekabet Gücü Araştırması

Merkezi İsviçre'nin Cenevre kentinde bulunan Dünya Ekonomik Forumu (World Economic Forum – WEF) her yıl Global Rekabet Raporu (Global Competitiveness Report) adı altında bir rapor yayınlamaktadır. Bu raporda "Global Rekabet İndeksi" adı verilen bir indeks yardımıyla ülkelerin küresel rekabet gücü açısından yeri tahmin edilmektedir.

Söz konusu araştırmada "Rekabet Gücü", bir ülkenin ekonomik refah ve yaşam standardını yükseltebilmesi için gerekli ekonomik güç olarak

tanımlanmaktadır. Rekabet gücü ülkenin gelecek 5–10 yıl içerisindeki büyüme potansiyelini ortaya koymaktadır (Yalın Enstitü Derneği, 2006).

Global rekabet indeksi değerlendirmeye aldığı ülkelerin güçlü ve zayıf yönlerini karşılıklı analiz ederek onların bir portresini çıkartmaktadır. Değerlendirme kapsamındaki ülkeler her yıl artmaktadır. 2006 yılı için 117 ülke veya ekonomik birlik değerlendirme kapsamına alınmıştır. Analiz kapsamındaki bu ülkelerin GSYİH toplamı, tüm dünya GSYİH toplamının %97 sini oluşturmaktadır (Fendel ve Frenkel, 2005).

Analizin temellerini ülkelere ait kamu kesimince açıklanmış göstergeler ve WEF (Dünya Ekonomik Forum) tarafından yapılan anket çalışması oluşturmaktadır (Executive Opinion Survey). Bu anket çalışması analiz kapsamındaki her ülkenin yaklaşık 80 firmasına uygulanmaktadır. Örneğin 2005 yılı için 8.729 ayrı firmaya anket çalışması uygulanmıştır. Anket çalışması yaklaşık olarak 11.000 iş adamı ve profesyonel yöneticiyi kapsamaktadır (<http://www.weforum.org/>, 06.05.2006).

Bu anket çalışması temel olarak makroekonomik çevre, teknolojik yenilik ve yayılma, beşeri kaynak (eğitim, sağlık ve işgücü v.b.), altyapı imkânları, kamu kurumları (kontrat ve yasalar anlamında), kamu kurumları (bozulma ve yaşanan sıkıntılar anlamında), iç pazarda rekabet, şirket uygulamaları ve stratejileri konularında çok sayıda soruyu içermektedir.

TÜRKİYE İLE AB ÜYESİ VE ADAY ÜLKELERİN KÜRESEL REKABET GÜCÜ KARŞILAŞTIRILMASI

Türkiye ekonomisi, 24 Ocak 1980 istikrar önlemlerinden bu yana aşamalı olarak uygulamaya konulan mal ticaretini liberalleştirici, 1989'daki finansal düzenlemelerden bu yana da sermaye hareketlerini liberalleştirici politikaların etkisiyle, rekabetçi bir yapıya kavuşmuştur. Aynı zamanda ülkemizin 1987 yılında yapmış olduğu AB tam üyelik başvurusundan sonra iyice alevlenen AB'ne katılma isteği ve buna bağlı olarak gümrük tarifelerindeki indirimler, küresel rekabeti ülkemiz gündemine taşımıştır (Kibritçiöglü, 1996).

Önceki açıklamalarımızda genel olarak iktisat okullarının rekabet kavramına bakışı, küresel rekabet gücü tanımı ve bu konuda uluslararası düzeyde tanınmış iki kurum üzerinde durulmuştur. Bu bölümde ise AB üyesi ülkeler ve aday ülkeler ile ülkemiz arasında göreceli rekabet gücü üstünlük ve zayıflık konuları ortaya konulmaya çalışılacaktır. Analizlerimizde daha geniş değerlendirme alanı olan WEF'in verileri kullanılmıştır. Bu kapsamda ilerleyen analizlerde, Gelişim Rekabet İndeksi ve alt indeksleri ayrıca İş Ortamı Rekabet İndeksi ve alt indeksleri kullanılarak Ülkemiz ile AB üyesi

ve AB aday ülkelerin göreceli rekabet güçleri kıyaslanacaktır. Çıkan sonuçlar doğrultusunda rekabet ortamının sağlanması ve sürdürülebilmesi için nelerin yapılabileceği üzerinde durulmaya çalışılacaktır.

Gelişim Rekabet İndeksi ve Alt İndeksleri

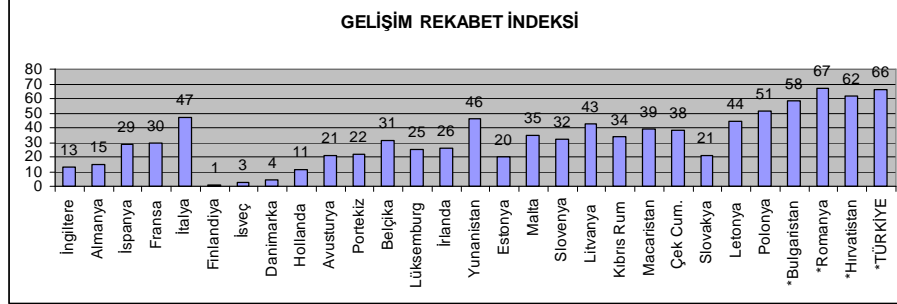
Tablo 1: Gelişim Rekabet İndeksi Bileşenleri (Teknoloji İndeksi, Kamu Kurumları İndeksi, Makroekonomik Çevre İndeksi)

SIRA	ÜLKE	GELİŞİM REKABET İNDEKSİ	TEKNOLOJİ İNDEKSİ	KAMU KURUMLARI İNDEKSİ	MAKRO EKONOMİK ÇEVRE İNDEKSİ
1	İngiltere	13	17	12	18
2	Almanya	15	16	8	28
3	İspanya	29	27	36	24
4	Fransa	30	24	20	27
5	İtalya	47	44	46	47
6	Finlandiya	1	2	5	4
7	İsveç	3	4	17	12
8	Danimarka	4	5	2	3
9	Hollanda	11	11	16	10
10	Avusturya	21	21	11	22
11	Portekiz	22	20	15	37
12	Belçika	31	28	28	29
13	Lüksemburg	25	29	7	9
14	İrlanda	26	31	13	7
15	Yunanistan	46	37	43	51
16	Estonya	20	18	25	30
17	Malta	35	23	32	54
18	Slovenya	32	32	35	35
19	Litvanya	43	42	44	39
20	Kıbrıs Rum K.	34	36	27	45
21	Macaristan	39	30	34	63
22	Çek Cum.	38	22	48	46
23	Slovakya	21	34	45	49
24	Letonya	44	38	50	38
25	Polonya	51	39	15	53
*	Bulgaristan	58	61	62	62
*	Romanya	67	49	78	73
*	Hırvatistan	62	51	73	68
*	Türkiye	66	53	61	87

* AB Aday Ülkeleri

Kaynak: <http://www.weforum.org> (06.05.2006)

Grafik 1: Gelişim Rekabet İndeksi

Kaynak: <http://www.weforum.org> (06.05.2006)

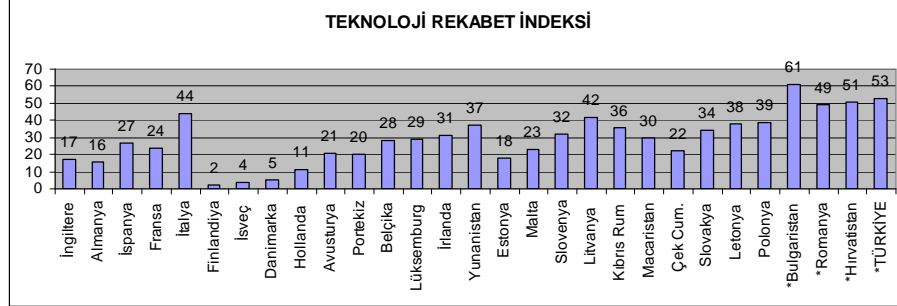
Grafik 1'de görüldüğü gibi Gelişim Rekabet İndeksi sıralamasında ülkemiz AB ülkeleri ve aday ülkeler içinde Romanya'dan sonra en zayıf ülkedir. Genel olarak AB aday ülkeleri ve AB üyesi Letonya, Litvanya, Yunanistan ve sanılanın aksine İtalya Gelişim Rekabet İndeksi açısından en zayıf ülkeler olarak göze çarpmaktadır. Gelişim Rekabet İndeksi açısından AB üyesi ülkeler içinde ve genel olarak küresel boyutta en iyi ülkeler sırası ile Finlandiya, İsveç ve Danimarka'dır.

Ülkemiz ekonomisinde, üretim kapasitesinin ve çeşitliliğinin artması, dünya ticaretine entegrasyonun büyük ölçüde sağlanması, teknoloji alanında yaşanan gelişmeler ve ihracat artışı son derece önemli bulunmakla birlikte, henüz istenilen seviyeye ulaşamamıştır. Ticaret yatırımının liberalleşmesi ve devlet müdahalesinin kalkmasına ilişkin çeşitli politikalar kesinlikle rekabeti destekleyici unsurlardır. Ancak, bunların etkili bir rekabet politikası ile tamamlanması gerekmektedir.

Rekabet anlamında ülkemiz adına önemli bir olumsuzluk kayıt dışı ekonomidir. Ekonomik faaliyetleri kayıtdışı olarak yürütmek, sadece rekabet ortamını ve vergi gelirlerini etkilemekle kalmıyor, aynı zamanda toplumsal düzeni korumak için yapılan sağlık, çevre ve güvenlik gibi düzenlemeleri de olumsuz etkiliyor. Bir sektörde kayıtdışılığın yüksek olması, kayıtlı olarak çalışan şirketlerin haksız rekabete uğramasına neden olmaktadır. Kayıtdışılığı önleyebilmek sadece sıkı kontrol mekanizmaları kurarak değil, aynı zamanda daha basit ve daha düşük vergi sistemi uygulayarak ta sağlanabilir.

Diğer taraftan ülkemizde son zamanlarda ekonomide önemli iyileşmelerin kaydedilmesi, uluslararası değerlendirme kuruluşları tarafından verilen kredi notumuzun iyileşmesi ve güven ortamının oluşması gibi kriterlere baktığımızda küresel rekabet konusunda gelecek yıllarda daha iyi bir performans sergileyeceğimiz düşünülmektedir.

Grafik 2: Teknoloji Rekabet İndeksi

Kaynak: <http://www.weforum.org> (06.05.2006)

Teknoloji Rekabet İndeksi değerleri doğrultusunda oluşturulan Grafik 2'ye bakıldığında, AB ülkeleri ve aday ülkeler arasında sondan ikinci sırada yer aldığımız görülmektedir. Teknoloji Rekabet İndeksinde son sırada Bulgaristan yer almaktadır. Teknoloji Rekabet İndeksi açısından yine AB aday ülkeleri, Litvanya ve İtalya göreceli olarak zayıf ülkeler olarak göze çarpmaktadır. Teknoloji Rekabet İndeksi açısından sırası ile Finlandiya, İsveç ve Danimarka en iyi konumda olan ülkelerdir.

Bir ülkenin güçlü bir ekonomiye sahip olması ve toplumsal refahı yakalayabilmesi için, o ülkedeki kuruluşların teknolojik olarak üstün özelliklere sahip, kalite ve fiyatta dünya standartlarında, katma değeri yüksek ürünler üretmesi gerekmektedir. Küresel rekabet artık doğal kaynaklara veya ucuz işçiliğe değil, teknoloji geliştirmeye ve inovasyona dayalı hale gelmiştir (Dunning, 1988).

Dünyada Ar-Ge'ye ve inovasyona yatırım için cazibe merkezi olmak amacıyla ülkeler arasındaki rekabet giderek artmaktadır. Bu çerçevede, ülkemiz adına Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nda alınan 2010'a kadar AR-GE harcamalarının GSYİH'daki payının % 2'e çıkarılması kararı önemli bir hedeftir (Tübitak, 2006).

Bu hedef doğrultusunda; AR-GE çalışmalarını desteklemek amaçlı yasal düzenlemeler getirilmesi, devlet yardımlarının, kamu ihale ve vergi sistemlerinin araştırma ve inovasyona yönelik olarak yeniden yapılandırılması, fikri hakların etkin korunması ve araştırmacılar için elverişli bir ortam sunulması gibi politikalar gündeme getirilmelidir.

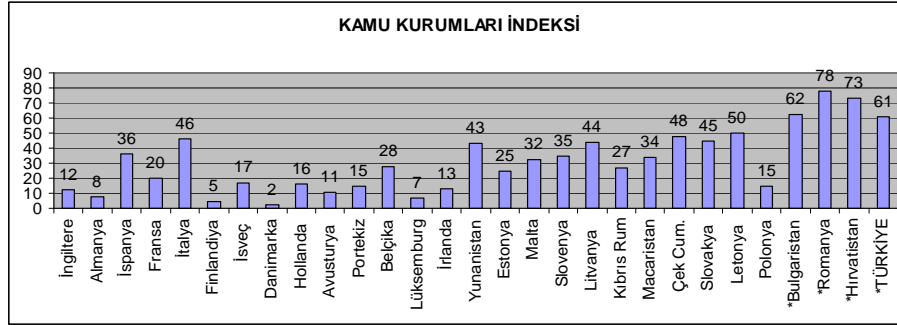
Türkiye'nin teknolojiyi üreten bir ülke konumuna gelmesi için özel sektör, devlet ve üniversitelerin bu konuda işbirliği içinde olması kilit bir rol oynayacaktır. Fikri mülkiyet haklarının patent kanunları ile korunması gelişmiş ülkelerin gerek ikili ticaret anlaşmalarında, gerekse Dünya Ticaret Örgütü aracılığı ile uluslararası ticaret anlaşmalarında önem verdikleri

konuların başındadır. Ülkemizin teknolojik rekabet düzeyini yükseltmek adına, AR-GE konusunda yatırım yapıp başarılı olanlara belli bir süre için ayrıcalık sağlanırsa, AR-GE çalışmaları için yeterli düzeyde yatırım yapılması sağlanmış olur.

Teknolojik rekabet anlamında üzerinde önemle durulması gereken diğer bir konuda internet teknolojisine yatırım yapmak ve doğru kullanımını sağlamaktır. İnternetin bir eğlence aracı olmadığı, bilgi toplumunun temel taşı olduğu bir kültür olarak yerleştirilmelidir. Bu konuda bazı çalışmaların yapılması gereklidir.

Bunlardan birincisi internetin etkin ve amaca yönelik kullanımının sağlanmasına ilişkin eğitim verilmesidir. Bu konuda temel örgün eğitim kurumlarından başlayarak toplumun her kesiminde bilgilendirme ve eğitim çalışmaları sürdürülmelidir. İnternetin kullanılabilmesi için en etkin alanlardan biride uzaktan eğitimidir. Öğrencilere yönelik uzaktan eğitim imkânları yaygınlaştırılmalıdır. İkinci olarak yapılması gereken telekomünikasyon alt yapısı güçlendirilerek ülkemizde herkesin internete rahatça bağlanabilmesini sağlayacak altyapıyı ve fiyatlandırma mekanizmalarını kurmaktır. Üçüncüsü ve beklide sosyal devlet olmanın gereğini en iyi sağlayacak husus ise, devletin sunduğu hizmetlerin internet aracılığıyla çok daha ucuza, etkin ve zamanında sunulmasını sağlayacak alt yapıyı kurmaktır. Hali hazırda sürdürülen e-devlet çalışmaları yaygınlaştırılmalı ve daha etkin internet kullanımı için vatandaşların bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.

Grafik 3: Kamu Kurumları İndeksi

Kaynak: <http://www.weforum.org> (06.05.2006)

Kamu Kurumları İndeksi değerleri doğrultusunda oluşturulan Grafik 3'den anlaşılacağı gibi ülkemiz bu konuda AB ülkeleri arasında son sırada olmasına rağmen aday ülkeler arasında en iyi durumda olan ülkedir. Aday ülkeler arasında en kötü performansı sergileyen ülke Romanya'dır. Kamu Kurumları İndeksi açısından üye ülkeler arasında performansı en kötü olan ülkeler sırası ile Letonya, Çek Cumhuriyeti ve İtalya şeklinde

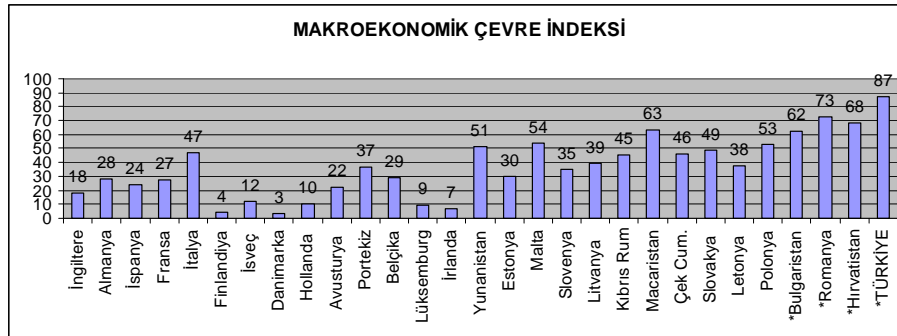
sıralanmaktadır. AB ülkeleri arasında kamu kurumları indeksi açısından en iyi durumda olan ülke Danimarka'dır. Danimarka'yı sırası ile Finlandiya, Lüksemburg ve Almanya izlemektedir.

Etkin ve verimli olmayan yönetim ve kalite sorunları, bugün kamu yönetiminde karşı karşıya olduğumuz sorunların temelini oluşturmaktadır. Katılımcılık, hukukun üstünlüğü, şeffaflık, cevap verebilirlik, eşitlik, etkinlik ve hesap verebilirlik gibi unsurları yerine getiren bir kamu yönetimi, gerek sorunların çözümünde, gerekse yönetimde kalitenin artırılmasında önemli katkılar sağlayacağı açıktır.

Devlette şeffaflığın sağlanması, özel sektörün ve bireylerin karar verme mekanizması için çok büyük önem taşımaktadır. Siyasi ve idari şeffaflık kamu idarelerinin hesap verebilirliğini sağlayıp, yolsuzlukları azaltacaktır. Devletin özel sektörden farklı olarak, sosyal adaleti sağlama kaygısı olmalıdır. Bu yüzden hizmet sunulan vatandaşlara eşit düzeyde, standartlaşmış ve beklentileri karşılayan kalitede hizmet sunmak son derece önemlidir. Kamu mali disiplini yoluyla yapılacak düzenlemeler ekonomik anlamda büyük sıkıntı yaratan borç stokunun erimesinde kullanılacak en etkin yöntemdir.

Kamu yönetiminde katılımcılığı, saydamlığı, hesap verebilirliği ve performans kültürünü geliştirmeliyiz. Performans kültürünü hâkim kılabilmek için önem verilmesi gereken en önemli unsurlardan birisi de kamu sektöründe insan kaynakları politikalarında esnekliğe, ödüllendirmeye ve cezalandırmaya fırsat verecek bir sistemdir. Ancak hepsinden önemlisi, insan kaynakları politikalarının uygulanmasında siyasi sadakat değil; bilgi, yetkinlik ve performansa dayalı liyakat öncelik kazanmalıdır. Bu nedenle, kamu kaynaklarının etkin kullanımı için yapılması gereken düzenlemeleri sadece bir yasalaşma süreci olarak değil, aynı zamanda kültürel bir değişim olarak algılamalıyız.

Grafik 4: Makroekonomik Çevre İndeksi

Kaynak: <http://www.weforum.org> (06.05.2006)

Makroekonomik Çevre İndeksi değerleri doğrultusunda oluşturulan Grafik 4'e bakıldığında ülkemizin en kötü performansı bu alanda sergilediği görülmektedir. Aday ülkeler dâhil olmak üzere Makroekonomik Çevre İndeksi açısından AB ülkeleri ve AB aday ülkeleri arasında son sırada bulunmaktayız.

Ülkemiz ekonomisinin hali hazırda karşı karşıya olduğu sorunların üstesinden gelmesi ve mevcut yapının hızlı, sağlıklı ve kalıcı bir büyüme sürecine dönüşmesi için en temel şart kamuda mali disiplininin kesintisiz ve tavizsiz bir şekilde uygulanmasıdır. Bütçe açığının ve kamu borçlarının milli gelire oranı makul seviyelere gerileyene kadar, mali disiplin içerisinde, 2005 yılında olduğu gibi 2006 yılında da, faiz-dışı fazla politikasına devam edilmedi.

Hali hazırda sürdürülmekte olan yapısal reformların derinleştirilmesi ve bu alanda hükümetler tarafından sergilenecek kararlılık, güven ortamının devam etmesi için gerek şarttır. Temel dengesizliklerin giderildiği bir makroekonomik ortam sağlandığında, geçmiş yıllara kıyasla yapısal reformların maliyetleri nispi olarak azalacaktır.

Reel sektör ile finansal sektörünün eşgüdüm içinde hareket etmeleri sağlanmalıdır. Üretici ve tüketici kredilerinde yeniden yapılandırmalar yoluyla yeni finansman olanakları yaratılmalıdır. Reel kur-reel faiz dengesi üzerinde önemli durulmalıdır. Reel sektörün canlanması için yüksek faiz oranları makul seviyelere çekilmelidir. Kayıtdışı ekonomi kayıt altına alınmalıdır. Vergi tabanı genişletilerek reel sektör üzerindeki vergi yükü hafifletilmelidir. Doğrudan yabancı sermaye teşvik edilmelidir. Üretim maliyetlerini kontrol altında tutmak için, ücretler, istihdam üzerindeki vergiler, hammadde, ulaştırma, enerji, telekomünikasyon fiyatları gibi girdi maliyetleri yılsonu enflasyon hedeflemesine uygun şekilde kontrol altında tutulmaya çalışılmalıdır. Tarım politikaları gözden geçirilmeli, tarımda çağdaş üretim ve ürün takibi sistemleri uygulanmalıdır. En kısa sürede toprak reformu yasası ve benzer düzenlemeler yapılarak ulusal tarım politikası oluşturulmalıdır.

Ülkemizin bugünkü borç yükünden ciddi boyutlarda sorumlu olan kamu idaresinin, kararlılıkla reforma tabi tutularak daha verimli hale getirilmesi gerekmektedir. Ekonomi yönetiminde kararlılık sergilenmeli, çok başlı görüntülerden kaçınılmalıdır. Bu tutum, yönetimde istikrar açısından güven sürecine çok önemli katkı sağlayacaktır. Avrupa Birliği yolunda uymamız gereken Maastricht Kriterlerinin gerekleri tümüyle yerine getirilmelidir. Avrupa Birliği içinde rekabetçi baskılara ve diğer serbest piyasa güçlerine dayanabilecek bir serbest piyasa ekonomisinin varlığı sağlanmalıdır.

İş Ortamı Rekabet İndeksi Ve Alt İndeksleri

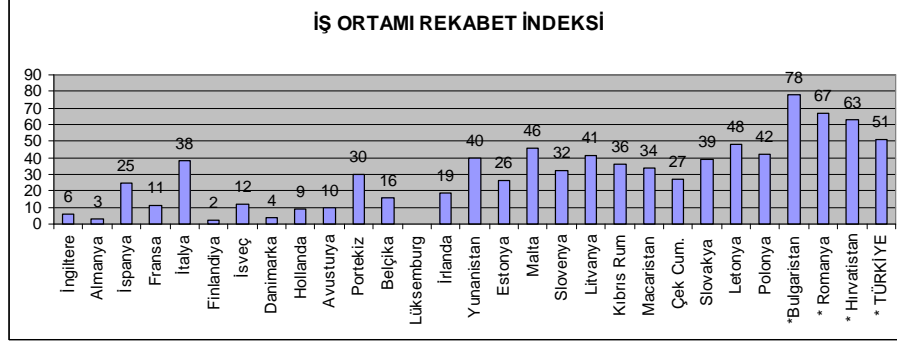
Tablo 3: İş Ortamı Rekabet İndeksi Bileşenleri (Şirket Operasyonları ve Stratejileri İndeksi, İş Ortamı Kalitesi İndeksi)

SIRA	ÜLKE	İŞ ORTAMI REKABET İNDEKSİ	ŞİRKET OPERASYONLARI VE STRATEJİLERİ İNDEKSİ	İŞ ORTAMI KALİTESİ İNDEKSİ
1	İngiltere	6	6	6
2	Almanya	3	2	4
3	İspanya	25	25	26
4	Fransa	11	10	11
5	İtalya	38	28	39
6	Finlandiya	2	9	1
7	İsveç	12	7	14
8	Danimarka	4	4	3
9	Hollanda	9	8	8
10	Avusturya	10	11	9
11	Portekiz	30	39	28
12	Belçika	16	12	17
13	Lüksemburg	-	-	-
14	İrlanda	19	16	20
15	Yunanistan	40	42	40
16	Estonya	26	33	25
17	Malta	46	61	44
18	Slovenya	32	27	35
19	Litvanya	41	41	41
20	Kıbrıs Rum Kes.	36	48	36
21	Macaristan	34	40	32
22	Çek Cum.	27	29	27
23	Slovakya	39	47	38
24	Letonya	48	51	48
25	Polonya	42	43	46
*	Bulgaristan	78	82	71
*	Romanya	67	69	67
*	Hırvatistan	63	70	61
*	Türkiye	51	38	51

* AB Aday Ülkeleri

Kaynak: <http://www.weforum.org> (06.05.2006)

Grafik 5: İş Ortamı Rekabet İndeksi

Kaynak: <http://www.weforum.org> (06.05.2006)

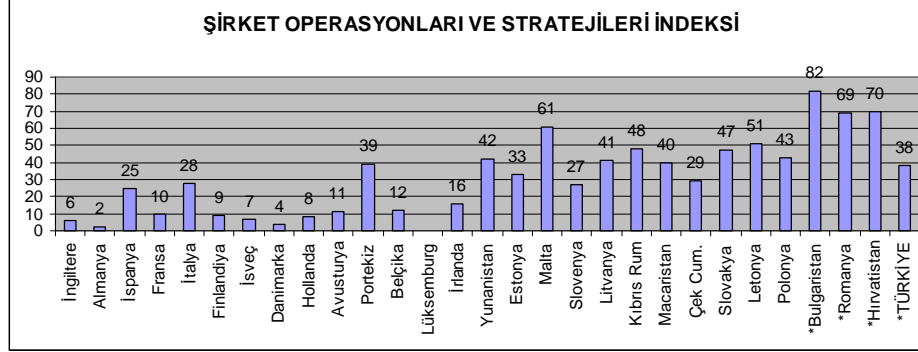
İş Ortamı Rekabet İndeksi değerleri doğrultusunda oluşturulan Grafik 5'e bakıldığında ülkemiz aday ülkelerden daha iyi durumda olmasına rağmen, AB ülkeleri ile kıyaslandığında maalesef İş Ortamı Rekabet İndeksi sıralamasında en sonda olduğu görülmektedir. AB üye ülkeler arasında İş Ortamı Rekabet İndeksi açısından en iyi durumda olan ülkeler sırasıyla Finlandiya, Almanya ve Danimarka olarak sıralanmaktadır.

İşletmelerin rekabet gücünün artırılması ve küresel rekabete ayak uydurmaları için ülkemizde makroekonomik istikrar koşullarının kalıcı olarak sağlanması, ihracatla finanse edilen bir büyüme modelinin uygulanması ve "bilgi ekonomisine geçiş" hedefi doğrultusunda önemli adımlar atılması gereklidir. Aynı zamanda yerli ve yabancı yatırımcıya elverişli bir yatırım ortamı sağlanmalıdır.

Bu kapsamda; bilgi ve iletişim teknolojileri altyapısı, uluslararası standartlarda yapılandırılmalıdır. Bilgi ekonomisi için uygun yasal, kurumsal ve ekonomik çerçeve oluşturulmalı ve buna uygun iş ortamları desteklenmelidir. İşletmelerin AB destek hizmetlerine, programlarına ve bilgi ağlarına daha kolay erişimleri sağlanmak için gerekli eğitimler verilmelidir. Bütün sektörler için girişimciliği destekleyecek önlemler alınmalıdır. Şirketler için bürokratik düzenlemelerin basitleştirilmesi ve yenilenmesi böylece yenilik, yaratıcılık ve girişimciliğin geliştirilmesi sağlanmalıdır.

İstihdam yaratma konusunda siyasi popülizme imkân tanınmamalıdır. Bölgesel istihdam farkları azaltılmalıdır. Beşeri sermaye ve işgücü nitelik düzeyi geliştirilmelidir. Mesleki eğitimde ekonominin ihtiyaçları göz önüne alınmalıdır. Eğitim-istihdam bağlantısı kurulmalıdır. İstihdam üzerindeki vergi ve prim yükleri hafifletilmelidir. Kayıtdışı istihdam kayıt altına alınmalıdır. Nüfus artış hızı düşürülmelidir.

Grafik 6: Şirket Operasyonları ve Stratejileri İndeksi

Kaynak: <http://www.weforum.org> (06.05.2006)

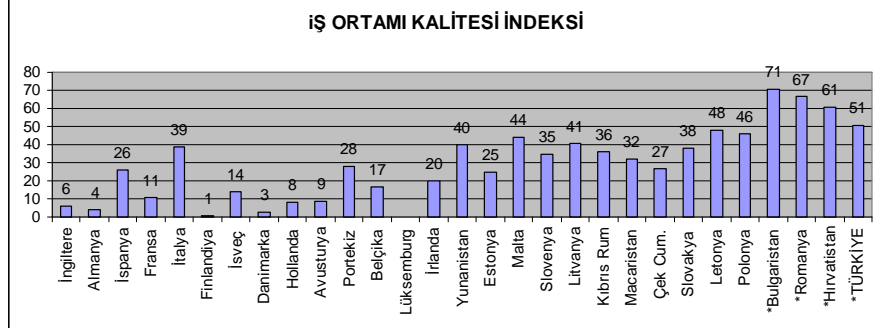
Ülkemizin AB ülkeleri ve aday ülkeler arasında en iyi durumda olduğu indeks Şirket Operasyonları ve Stratejileri İndeksidir. Grafik 6'da görüldüğü gibi ülkemiz tüm AB aday ülkelerinden ve Letonya, Malta, Yunanistan, Polonya, Slovakya gibi birçok AB üyesi ülkeden daha iyi durumdadır.

Var olan durumu daha iyi noktaya taşımak için, profesyonel yönetici veya danışmanlar kullanarak bilgi toplumuna en kısa sürede uyum sağlanmalıdır. İnsana ve modern teknolojiye yatırım yapmak için meslek odalarından, sanayi odalarından ve KOSGEB, TÜBİTAK, İGEME gibi uluslararası işletmeler ile işbirliği yapan, birçok kurumdan destek alınabilir.

Küreselleşen dünyada tek başına bir işletmenin ayakta kalması gittikçe zorlaşacağından gerek yerel, gerek yurt dışındaki şirketler ile sektörel işbirliklerini geliştirmek, hatta şirket evlilikleri yapmak geleceğe dönük yatırımlardır (Payson, 1994). Son yıllarda, doğrudan yabancı sermaye yatırım girişlerini artırmak amacıyla, yatırım ortamının iyileştirilmesine ve bu çerçevede hukuki ve kurumsal düzenlemelerin gerçekleştirilmesine özel bir önem verilmektedir. Bu konudaki çalışmaların sürmesi şirketlerimizin rekabetçi bir yapıya ayak uydurmaları açısından çok önemlidir.

Serbest piyasa ekonomisinde rekabetçi olabilmenin ön koşulu değişimin gerisinde kalmamaktır. Günümüz iletişim ortamı dünya pazarlarının daha rekabetçi hale gelmesine sebep olmuştur. Özellikle küçük ölçekli olan firmalar ulusal ve uluslararası pazar araştırma ile pazarlama konusunda desteğe ihtiyaç duymaktadırlar (Egger ve Winner H., 2006). Bu konuda hukuki ve kurumsal düzenlemelerin gerçekleştirilmesine özel bir önem verilmelidir.

Grafik 7: İş Ortamı Kalitesi İndeksi

Kaynak: <http://www.weforum.org> (06.05.2006)

İş Ortamı Kalitesi İndeksi açısından ülkemiz AB ülkeleri arasında son sırada olmasına rağmen, AB aday ülkeleri ile kıyaslandığında göreceli olarak çok kötü değildir. AB ülkeleri arasında Yunanistan, Malta, Letonya ve Polonya bize yakın değerlerdedirler.

Bu konuda vergi ödemesi ile ilgili işlem sayısı ve harcanan zaman, dış ticaret işlemlerindeki bürokrasinin göstergesi olan belge ve imza sayısı azaltılmalıdır. Şirket kuruluş süreci, gereksiz ve mükerrer işlemleri giderici bir biçimde düzenlenmelidir. Kamu kurumları arasında bilgi değişimini kolaylaştırmak amacıyla elektronik veri tabanı ve bilgi ağı güçlendirilmelidir. Kurumlar arasındaki yetki çatışması ve oldukça merkezileşmiş olan onay işlemleri düzenlenmelidir.

Türkiye'de kamu arazisi edinmek ve yatırım yeri haline getirmek için gerekli tüm izinlerin alınması, onay işlemlerinin tamamlanması uzun zaman almaktadır. Uluslararası standartlara uygun bir sürede yatırımcının fiziki faaliyetlerini başlatmasına imkân verecek şekilde izin prosedürünün düzenlenmesi gereklidir.

Uygulanan kurumlar vergisi oranı diğer AB ülkeleri ve aday ülkelerin uygulamalarına kıyasla yüksektir. Bu durum eğer kapsamlı bir yatırım indirimi ve teşvik sistemi uygulanmıyorsa, yüksek vergi yüküne sebep olmaktadır.

Mevzuattaki mevcut boşluklar ile yürürlükteki mevzuatın etkin uygulanmaması sebebiyle patent, ticari marka ve telif haklarının korunması yetersizdir. Üreticiye malının ve hizmetinin etkin bir şekilde korunmasında güven veren bir fikri mülkiyet hakları sistemi kurulması gereklidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Birçok ülke küreselleşme sürecinde rekabet düzeylerinin saptanmasının önemini anlamış durumdadır. Küresel boyutta rekabet avantajı sağlayabilmek, öncelikle ülkenin küresel rekabet yapısını doğru olarak tanımlamaktan geçmektedir.

Küresel rekabet düzeyi ölçümlerinde genel kabul görmüş iki kurum bulunmaktadır. Bunlar Dünya Ekonomik Forumu (WEF) ve Uluslararası Yönetim Geliştirme Merkezidir (IMD). Bu kurumlar yıllık temelde hazırladıkları Dünya Rekabet İndeksi ile (Dünya Rekabet İndeksi, WCI) seçilmiş ülkelerin rekabet açısından sıralamasını yapmaktadır.

Dünya Rekabet İndeksi anket ve sayısal veriler kullanılarak, bir ülkenin rakiplerine kıyasla dünya pazarında ne kadar daha fazla refah yarattığının ölçülmesine dayanmaktadır. Bu nedenle özellikle anket çalışmasında yöneticilerin algılamalarına dayalı olarak ülkelerin sıralaması etkilenebilir. Aynı zamanda unutulmaması gereken bir başka hususta uygulanan metodolojinin uzun dönemli göreceli rekabeti tahmin etmeye yönelik olduğudur.

Ülkemizin, çeşitlendirilmiş ve dinamik özel sektör yapısıyla, değişken ekonomik şartlara hızlı uyum yeteneği vardır. Bu konuda Şirket Operasyonları ve Stratejileri İndeksinde diğer indeks değerlerine göre iyi durumda olmamız bir göstergedir. Grafik 6'da görüldüğü gibi ülkemiz bu konuda tüm AB aday ülkelerden ve Letonya, Malta, Yunanistan, Polonya, Slovakya gibi birçok AB üyesi ülkeden daha iyi durumdadır. Devam eden yüksek riske rağmen, bankacılık reformları nedeniyle büyüme devamlılığı ve enflasyon düşüşü. Avrupa Birliği üyelik süreci nedeniyle politik koşulların gelişmesi için yeni uyum kanunlarının geçişi ülkemiz adına iyi gelişmelerdir.

Son yıllardaki politik istikrar ülke ekonomisinin yararına olmaktadır. The Institutional Investor'un yaptığı ülkelerin kredi kalitesine yönelik 2006 Mart ayı değerlendirmesine göre ülkemiz, 173 ülke arasında 72. sırada yer almaktadır (<http://www.dailyi.com>, 06.05.2006).

Öte yandan ülkemizin hali hazırda içinde bulunduğu birçok olumsuzluklar vardır. Kamu kesimi finansman açıkları fazladır. Dış borç yükümüz ve faizleri, finansal açıdan önemli sorundur. Kısa vadeli borçların artışı ve döviz likidite riski önemli düzeydedir. Makro Ekonomik Çevre İndeksine bakıldığında tüm AB ülkeleri ve aday ülkeleri arasında en son durumda olmamız bu olumsuzlukların neticesidir. Ülkemizin en kötü performansı bu alanda sergilediği görülmektedir.

Ülkemiz ekonomisinin hali hazırda karşı karşıya olduğu sorunların üstesinden gelmesi ve mevcut yapının hızlı, sağlıklı ve kalıcı bir büyüme sürecine dönüşmesi için en temel şart kamuda mali disiplininin kesintisiz ve tavizsiz bir şekilde uygulanmasıdır. Bütçe açığının ve kamu borçlarının milli gelire oranı makul seviyelere gerileyene kadar, mali disiplin içerisinde, 2005 yılında olduğu gibi 2006 yılında da, faiz-dışı fazla politikasına devam edilmedi.

Geçen yılki aşırı büyümeden sonra Türkiye'nin büyümesi orta derecelere inerek yavaşlama eğilimindedir. Bu olumsuzluk İş Ortamı Rekabet İndeksimizin düşük çıkmasında önemli bir etkidir.

Türkiye'de kamu borçları 2001 krizinden beri azalmaktadır. Bu durum sıkı mali politikalar, yapısal reformlar (yatırım ve özelleştirme), bankacılık sektörünün rehabilitasyonu ile yakından ilişkilidir. Ancak ödemeler dengesindeki açık ve kısa vadeli borçların artışı eğer YTL değer kaybederse önemli riskler oluşturabilir.

KAYNAKÇA

- Aktan C. C. ve Vural İ. Y. (2004), *TİSK Rekabet Dizisi:1*, Ajans-Türk Basın ve Basım A.Ş.
- Aktan C. C. ve Vural İ. Y. (2004), *TİSK Rekabet Dizisi:2*, Ajans-Türk Basın ve Basım A.Ş.
- Aktaş C.(2003), *Gelişmekte olan Ülkelerde rekabet Politikası: Bir Çerçeve Çalışması*, Rekabet Kurumu, Yayın No:0114.
- Alavi H.(1990), *International Competitiveness: Determinants and Indicators*, Washington DC, Word Bank, IED Working Paper, Industry Series, Paper No:29.
- Asian Development Bank Institute (2004), *Industrial Competitiveness*, Asian Development Bank Review.
- Demir İ. (2001), *Türkiye Beyaz Eşya Sanayinin Rekabet Gücü ve Geleceği*, Devlet Planlama Teşkilatı, Yayın No:2571, Ankara.
- Demsetz H. (1997), *The Firm in Economic Theory: A Quiet Revolution*, The American Economic Review, Volume: 87, No: 2.
- Dunning J.H. (1988), *Multinationals, Technology and Competitiveness*, London, Unwin Hyman.
- Egger P. ve Winner H. (2006), *How Corruption Influences Foreign Direct Investment: A Panel Data Study*, Economic Development and Cultural Change, 54, 2, ABI/INFORM Global.
- Erkan H. ve Tatlıdil R.(1990), *Serbest Bölgelerde Uygulanacak Teşvik Tedbirlerinin Sektörlere Katkıları Yönünden Değerlendirilmesi*, TOBB Yayınları, Yayın No:175, Ankara.
- Fendel R. ve Frenkel M. (2005), *The International Competitiveness of Germany and Other European Economies: The Assessment of Global Competitiveness Report*, Intereconomics, ABI/INFORM Global.
- Hammer M. ve Champy J. (1993), *Reengineering the Corporation*, Harper Business, New York.

- Kaldırımçı N. (2003), *Rekabet ve Yönetim İlişkisi*, Rekabet Düzenlemeler ve Politikalar Kongresi, Muğla Üniversitesi.
- Kesbiç C.Y. ve Ürüt S. (2004), *Rekabet Gücü ve Global Rekabette Türkiye'nin Yeri*, Finans-Politik&Ekonomik Yorumlar Dergisi, Sayı: 483.
- Kibritçioğlu A. (1996), *Uluslararası Rekabet Gücüne Kavramsal Bir Yaklaşım*, MPM, Verimlilik Dergisi, Sayı:3.
- Payson S. (1994), *Quality Measurement in Economics: New Perspectives on the Evolution of Goods and Service*, Aldersshot, Brookfield:Edward Elgar.
- Porter M. E. (1990), *The Competitive Advantage of Nations*, A Division of Macmillan Inc, New York.
- Strassmann P. A. (1995), *Reengineering*, The Politics of Information Management, The Information Economics Press.
- Tewari M. ve Goebel J. (2002), *Small Firm Competitiveness in a Trade Liberalized World*, Center for International Development at Harvard University.
- Yalın Enstitü Derneği (2005), *Global rekabet Gücü ve Türkiye*, Yalın Enstitü Derneği.
- Yanık M. (2003), *Rekabet Hukukunun Hâkim Durum Ve Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması Uygulamalarında Piyasa Giriş Engelleri*, Rekabet Kurumu, Yayın No:0101, Ankara.
- <http://www.dailyii.com> (06.05.2006)
- <http://www.tubitak.gov.tr/basinci/dosya/12173.htm> (06.05.2006)
- <http://www.weforum.org/>, (06.05.2006)
- <http://www02.imd.ch/wcc/>, (06.05.2006)

